

Azbest v gradbeništvu

Uvod

Vsi gradbeni delavci, vzdrževalci in čistilci so v skupini potencialno ogroženih delavcev zaradi izpostavljenosti azbestu.

Ta bilten pojasnjuje, kaj je azbest, kakšni so njegovi negativni učinki na zdravje, za koga obstoja tveganje in kje ga je

mogoče najti. Ne opisuje pa postopkov za odstranjevanje azbesta. Bilten predstavlja nekaj primerov dobre prakse, vendar ne nudi podrobnejših navodil. Če menite, da ste na delovnem mestu izpostavljeni azbestu, vzpostavite stik s pristojnimi organi.

Kaj je azbest?

Azbest je splošno ime za skupino mineralov. Azbestna vlakna so trdna in toplotno odporna, zato so jih mnogo let uporabljali za:

- toplotnoizolacijske materiale, kot so opaži in premazi;
- ognjeodporne tkanine, papir in lepenko;
- sklopke in zavorne obloge;
- azbest-cementne proizvode;
- izolacijske materiale za električno napeljavo;
- osebno varovalno opremo.

V Evropski uniji je uporaba azbesta prepovedana, vendar je še vedno prisoten, kar pomeni, da je izpostavljenost azbestu še vedno možna.

Negativni učinki na zdravje zaradi izpostavljenosti azbestu

Vdihavanje azbestnih vlaken lahko povzroča hude okvare zdravja, na primer azbestozo, pljučnega raka in mezoteliom. Varna stopnja izpostavljenosti azbestu ni definirana. Daljši ko je čas izpostavljenosti, večje je tveganje za nastanek bolezni zaradi izpostavljenosti azbestu. Med izpostavljenostjo in prvimi bolezenskimi znaki lahko mine tudi do 30 let. Mnoge posledice izpostavljenosti azbestu v preteklosti odkrivamo šele danes.

Na primer:

- V Veliki Britaniji umre vsako leto 3 000 ljudi zaradi bolezni, ki so posledica pretekle izpostavljenosti azbestu, do leta 2010 (1) pa naj bi ta številka narasla na skoraj 10 000 ljudi. Od teh 3 000 jih je 25 % nekoč delalo v gradbeništvu ali pri vzdrževalnih delih.
- Na Švedskem je število smrtnih primerov zaradi poznih učinkov izpostavljenosti azbestu (plevralni mezoteliom) večje od celotnega števila nezgod pri delu s smrtnim izidom².

Znano je, da lahko kajenje cigaret povzroči pljučnega raka, če pa je poleg tega posameznik izpostavljen še azbestu, je tveganje za

razvoj pljučnega raka veliko večje. Kadilec, ki vdihava azbest, ima 50-krat več možnosti za razvoj pljučnega raka kot nekadilec, ki ni bil izpostavljen azbestu.

Ključne informacije

Za gradbene delavce, vzdrževalce in čistilce obstoja tveganje za izpostavljenost azbestu. Značilna mesta, kjer se lahko nahaja azbest, so:

- zidovi, na primer izolirne plošče v predelnih stenah;
- teksturirani premazi in barve;
- talne ploščice;
- tla, obložena z linolejem;
- toplotna izolacija na ogrevalnih kotlih;
- izolacija na jeklenih gradbenih okvirjih;
- ventilacijske cevi;
- stropovi, na primer protipožarni preseki v praznih prostorih nad stropovi;
- stropne plošče;
- vrata;
- izolacija za električne napeljave;
- izolacija ogrevalnih sistemov, na primer toplotna izolacija na cevovodih, grelnikih in ogrevalnih kotlih;
- strehe, na primer proizvodi iz azbest-cementa;
- strešniki;
- fasade, vključno z žlebovi, oboki in opaži;
- cevi za vodo in odpadno vodo;
- obloge na ventilih, prirobnicah in tesnilih;
- okenska korita, azbestne papirnate obloge itn.

Poklici, pri katerih obstaja tveganje za izpostavljenost azbestu:

- vodovodni inštalaterji;
- strojniki, ki se ukvarjajo s toplotnimi sistemi;
- električarji;
- stavbni mizarji;
- polagalci talnih oblog;
- monterji opreme za trgovine;
- vzdrževalci, vključno s pogodbenimi delavci in hišniki;
- krovci;
- čistilci;
- drugi poklici, pri katerih delavci potrebujejo dostop do nadstreškov, prostorov pod opaži in drugih "skritih" mest.

Preden pričnete z delom, se pozanimajte, ali je bila opravljena analiza za vsebnost azbesta. Dokler ni dokazano nasprotno, predpostavljajte, da je azbest prisoten. Če menite, da je prisoten azbest, prenehajte z delom in zahtevajte ustrezne informacije.

(1) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>.

(2) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>.

Zapomnite si, da nikoli ne odstranjate azbesta, če za to nimate dovoljenja in niste usposobljeni za to delo.

Strehe iz azbest-cementa

Strehe iz azbest-cementa so ponavadi lomljive. Vedno poskrbite, da boste imeli varen prostor za delo in varen dostop do delovnega mesta. Nekatere strehe iz azbest-cementa imajo lahko na spodnji strani dodatno azbestno izolacijo. Ta je lahko v šibko vezanem, krhkem stanju. Če naletite na takšen material, se morajo vsi delavci takoj odstraniti s tega območja in poiskati strokovno pomoč. Takšnega materiala ne smete poskušati odstraniti sami.

Če ste upravnik stavbe, morate vedeti, ali je v prostorih prisoten azbest. To lahko ugotovite:

- s pregledom gradbenih načrtov;
- s pregledom pisne dokumentacije v zvezi s predhodnimi deli na objektu (kot so računi graditelja);
- s pregledom, ki ga izvedete sami (vendar brez jemanja vzorcev);
- s posvetovanjem z drugimi, kot so arhitekti, nadzorniki, delavskimi zaupniki za varnost in zdravje pri delu, ki lahko dajo več informacij;
- tako, da zagotovite strokoven pregled prostorov. Vzorčenje naj izvajajo le usposobljene osebe.

Če niste prepričani, s kakšnimi materiali delate, postopajte tako, kot da delate z materiali, ki vsebujejo azbest. Če je prisoten azbest, ukrenite vse potrebno, da se prepreči izpostavljenost ljudi. To lahko vključuje:

- ocenjevanje tveganja zaradi izpostavljenosti azbestu;
- načrt za ravnanje z materiali, ki vsebujejo azbest, redno dopolnjevanje in pregledovanje tega načrta;
- vodenje zapisnika o mestih, kjer se nahaja azbest (zabeležite tako vrsto kot lokacijo);
- zagotovite pogodbenikom, ki izvajajo gradbena in vzdrževalna dela ter čiščenje, vse potrebne informacije, preden začnejo delati na gradbišču.

Zakonodaja

Veliko evropske zakonodaje v zvezi z azbestom je postalo del nacionalnih zakonodaj. Države članice imajo lahko tudi strožje zakonske zahteve, kar lahko **preverite pri pristojnem organu**.

Evropska zakonodaja si je prizadevala prepovedati uporabo azbesta in postaviti stroge standarde za varovanje delavcev, ki bi lahko bili izpostavljeni azbestu. Spodaj je naštetih nekaj direktiv, ki urejajo to problematiko.

- Direktiva Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvedbi ukrepov za spodbujanje izboljšav za varnost in zdravje delavcev pri delu;
- Direktiva Sveta 90/394/EGS z dne 28. junija 1990 o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim snovem pri delu;
- Direktiva Sveta 98/24/ES z dne 7. aprila 1998 o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu;
- Direktiva Sveta 83/477/EGS z dne 19. septembra 1983 o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu, spremenjena z Direktivo Sveta 91/382/EGS z dne 25. junija 1991 in z Direktivo Sveta 98/24/ES z dne 7. aprila 1998, ter z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2003/18/ES z dne 27. marca 2003.

Dodatne informacije

Ta bilten je namenjen podpori Evropskemu tednu varnosti in zdravja pri delu 2004. Drugi bilteni iz te serije in nadaljnje informacije v zvezi z dejavnostjo gradbeništva so na voljo na spletni strani <http://ew2004.osha.eu.int>. Ti viri se stalno dopolnjujejo in posodablajo. Informacije o zakonodaji EU s področja varnosti in zdravja pri delu je moč najti na: <http://europe.osha.eu.int/legislation/>. Biltene o nevarnih snoveh kot tudi številne druge informacije v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu lahko poiščete na naslovu: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>.

Courtesy of OPPBP, France

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Gran Via, 33, E-48009 Bilbao, Spain

Tel. (34) 944 79 43 60, faks (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int